

การเมืองเรื่องเพศสถานะในนวนิยายโรมานซ์ข้ามเชื้อชาติไทย-จีน เรื่อง *กนกลายโบตัน*

นันท์ภักซอร์ ภูมิธรรมรัตน์

นักวิชาการอิสระ

อีเมล: nanphatchaontong@gmail.com

บทคัดย่อ: บทความนี้มุ่งศึกษานวนิยายโรมานซ์ข้ามเชื้อชาติไทย-จีน เรื่อง *กนกลายโบตัน* ของศรีฟ้า ลดาวัลย์ในฐานะตัวบทวัฒนธรรมที่นำเสนอการเมืองเรื่องเพศสถานะที่ประสานกับประเด็นแวดล้อม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า *กนกลายโบตัน* ใช้การเมืองเรื่องเพศสถานะในมิติที่สัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองอันแตกต่าง การเมืองเรื่องชนชั้น และการเมืองเรื่องชาติพันธุ์ในการสร้างสิ่งกีดขวางในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของโรมานซ์ การเมืองเรื่องเพศสถานะในมิติอันหลากหลายกระทบต่อตัวละครเอกและความสัมพันธ์ที่มีต่อตัวละครอื่น ความคลี่คลายของโครงเรื่องแบบโรมานซ์ใน *กนกลายโบตัน* จึงหมายถึงการที่ตัวละครเอกหญิงต้องปลดปล่อยตัวเองจากกรอบคุมขังภายในบริบทวัฒนธรรมไทย ความสัมพันธ์ไทย-จีนที่ปรากฏภายในเรื่องจึงมีความหมายทางการเมืองมากกว่าการปะทะกันระหว่างโลกคอมมิวนิสต์กับโลกเสรีนิยมประชาธิปไตย

คำสำคัญ : นวนิยายโรมานซ์; ชนชั้น; ชาติพันธุ์; เพศสถานะ; ความสัมพันธ์ไทย-จีน

Gender Politics in *Kanok Lai Botan*, the Sino-Thai Interracial Romance Novel

Nanphatchaon Phumithammarat

Independent scholar

Email: nanphatchaontong@gmail.com

Abstract: This article aims at studying *Kanok Lai Botan*, the Sino -Thai interracial romance novel, written by Si Fa Ladawan as a cultural text representing gender politics and its associated politics. The study reveals that gender politics in the novel, along with different political ideologies, class politics and the politics of ethnicity, are deployed as barriers of the romance. Gender politics and its intersectionality affect protagonists and their relationship with other characters. The resolution of the romance-oriented plot is achieved by the female protagonist's liberation from the cage of Thai cultural context. Ultimately, Sino-Thai relation within the novel conveys political implication beyond the clash between the worlds of the Communists and the liberal democracy.

Keywords: romance novel, class, ethnicity, gender, Sino-Thai relation

中泰异族言情小说《Kanok Lai Botan》中的 性别政治研究

Nanphatchaon Phumithammarat

独立学者

点钟邮箱: nanphatchaontong@gmail.com

摘要： 这篇文章是以 Si Fa Ladawan 的中泰异族言情小说《Kanok Lai Botan》为研究对象，从其内容中体现出的性别政治和其他相关方面入题从而展开研究。研究结果表明，无论在等级制度还是种族之中，不同的政治思想和立场对性别的看法都有所不同，这就是言情小说的基础矛盾结构。在不同的社会及文化角度，性别政治会直接影响到小说中的主角以及与他有关的人。在言情小说《Kanok Lai Botan》中，破解这种受传统格局影响的方法就是女主角要自己从当时泰国文化背景中跳脱出来。在这部小说中，中泰两国之间的关系表现出了超过社会主义和民族主义之关的现实意义。

关键词： 言情小说；等级；种族；性别；中泰关系

1. ความนำ

นวนิยายโรมานซ์ (romance novel) หมายถึง บันเทิงคดีร้อยแก้วที่เล่าเรื่องการเกี้ยวพาราสี (courtship) และการสมรสสมรส (betrothal) ของตัวละครเอกหญิงหนึ่งตัวหรือมากกว่านั้น เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า นวนิยายรัก ต่างกับ นิยายโรมานซ์ (romance) ที่ความหมายกว้างกว่าและอาจเชื่อมโยงกับนิยายวีรคติของยุค ในบทความนี้ผู้วิจัยอ้างอิงนิยามนวนิยายโรมานซ์ จาก A Natural History of the Romance Novel¹ ซึ่งได้กล่าวถึงองค์ประกอบของนวนิยายโรมานซ์ที่จบอย่างมีความสุขว่ามีองค์ประกอบหลักแปดประการ คือ 1. การวาดภาพสังคม 2. การพบ 3. สิ่งกีดขวาง 4. ความดึงดูดใจ 5. การเผยความรู้สึก 6. การตายเป็นพิธี 7. การระลึกได้ 8. การสมรสสมรส

โดยในบทความนี้ผู้วิจัยจะศึกษานวนิยายโรมานซ์ข้ามเชื้อชาติ (interracial romance novel) จัดเป็นประเภทหนึ่งของนวนิยายโรมานซ์ที่กล่าวถึงความรักและความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกต่างเชื้อชาติในฐานะประเภทย่อยของนวนิยายโรมานซ์ นวนิยายโรมานซ์ข้ามเชื้อชาติเริ่มเป็นที่นิยมมากขึ้นในสหรัฐอเมริกา โดยเป็นการกล่าวถึงความสัมพันธ์ของคนผิวขาวกับชนพื้นเมืองอเมริกัน และแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างเชื้อชาติ ซึ่งมีปรากฏในประเทศต่างๆ เช่นเดียวกับในบริบทสังคมไทยที่มีกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มอพยพเข้ามาในประเทศ ซึ่งกลุ่มชาวจีนอพยพจัดเป็นกลุ่มชาติพันธุ์สำคัญกลุ่มหนึ่ง และมีจำนวนมากที่สุดตามประวัติศาสตร์ โดยไทยและจีนมีความสัมพันธ์กันมาช้านาน ตั้งแต่ช่วงที่จีนเข้ามาทำการค้าถึงช่วงที่จีนปิด “ม่านไหมไผ่” เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ และมีการอพยพมาประเทศไทยจนถึงความสัมพันธ์ยุคปัจจุบัน ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์จีนถือเป็นรากเหง้าของชาวไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทย และมีนวนิยายที่กล่าวถึงชาวจีนเป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่มีการศึกษานวนิยายที่กล่าวถึงชาวจีนในประเทศไทย ในฐานะนวนิยายโรมานซ์ข้ามเชื้อชาติไทย-จีนที่ผู้วิจัยจะศึกษาในบทความชิ้นนี้

¹ Regis, Pamela. 2003. *A Natural History of the Romance Novel*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.), pp. 7-14 อ้างถึงใน นัทธนี ประสานนาม, “ศัตรูที่รัก: คุณค่าสงครามกับสงครามคุณค่าใน *ศรกรรม* ของทมยันตี” ใน *ถกเถียงเรื่องคุณค่า*, สุรเดช โชติอุดมพันธ์. (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: วิชา และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย [สกว.], หน้า 456-457.

จากนิยามของนวนิยายโรมานซ์ องค์ประกอบของนวนิยายโรมานซ์ และนวนิยายโรมานซ์ข้ามเชื้อชาติที่กล่าวไว้ข้างต้นปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนใน *กนกกลายไพบัตน์* คือ นวนิยายเรื่องนี้เป็นนวนิยายที่กล่าวถึงความรักระหว่างตัวละครเอกชาวไทยและตัวละครเอกชาวจีน โดยมีสิ่งกีดขวาง (barrier) จากความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติไทยและจีนที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ของตัวละครเอก แม้ครอบครัวของวิภาดาเป็นคักดินาไทยที่มีบรรพบุรุษเป็นชาวจีนอพยพ แต่บรรพบุรุษของวิภาดาผ่านกระบวนการกลืนกลายเป็นไทย¹ ตั้งแต่การเปลี่ยนชื่อสกุลเป็นไทย สมรสกับคนไทยเพื่อสร้างความมั่นคงให้ตนเอง และได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์จากกษัตริย์ จึงทำให้จินสยามรุ่นหลังรับเอาความเป็นไทยอย่างสมบูรณ์และนิยามตนเองว่าเป็นคนไทย ต่างจากวูซูหลินซึ่งไม่ได้ผ่านกระบวนการกลืนกลายเป็นไทยเช่นเดียวกับตน ครอบครัววิภาดาจึงไม่ยอมรับวูซูหลิน และส่งผลให้วิภาดาต้องไปสมรสกับวูซูหลินที่ประเทศจีนภายหลังจากที่ได้ทำลายสิ่งกีดขวางด้วยตนเอง โดยสิ่งกีดขวางด้านความแตกต่างระหว่างเชื้อชาตินับเป็นชนของนวนิยายโรมานซ์ข้ามเชื้อชาติที่สำคัญที่สุด ที่เป็นอุปสรรคกับความสัมพันธ์ของตัวละครเอก นอกจากนี้องค์ประกอบของนวนิยายโรมานซ์ที่ปรากฏภายในเรื่องนี้อีกประการหนึ่ง คือ การสมรสสมรส (betrothal) จากเรื่องนี้จะเห็นว่าการสมรสของวูซูหลินและวิภาดาตอนท้ายเรื่อง แม้จะมีอุปสรรคเรื่องครอบครัว แต่ผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นว่าตัวละครเอกหญิงเลือกที่จะมีชีวิตเป็นของตนเองทำลายสิ่งกีดขวางทั้งหมดและมาสมรสที่ประเทศจีน แสดงให้เห็นถึงจุดจบของเรื่องที่มีความสุขสมหวัง

ผู้วิจัยได้เลือกศึกษานวนิยายเรื่อง *กนกกลายไพบัตน์* ผลงานของศรีฟ้า ลดาวัลย์ นวนิยายเรื่อง *กนกกลายไพบัตน์* กล่าวถึงวิภาดาหญิงสาวที่เกิดจากสังคัมคักดินาไทย ที่มีบรรพบุรุษทางฝ่าย

¹ “การกลืนกลายเป็นไทย” จากบทความของ ทักษ์ เฉลิมเตียรณ (2558) กล่าวถึงการกลืนกลายเป็นไทยของคนจีน จนทำให้คนไทยเชื้อสายจีนในรุ่นที่ 2 เป็นต้นไปรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับสังคมไทยเพราะผ่านกระบวนการกลืนกลายเป็นไทย ตั้งแต่การมีชื่อสกุลเป็นไทย สื่อสารด้วยภาษาไทย และเรียนในระบบการศึกษาของไทย รวมถึงการแต่งงานกับคนไทย ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การกลืนกลายเป็นไทยที่ทักษ์ได้กล่าวไว้ในบทความมีลักษณะเช่นเดียวกับตัวละครจากนวนิยายเรื่อง *กนกกลายไพบัตน์* จึงได้อ้างอิงจากคำกล่าวของทักษ์โดยใช้คำว่า “การกลืนกลายเป็นไทย” เมื่อกล่าวถึงกระบวนการผนวกรวมคนจีนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย

มารดาเป็นชาวจีนอพยพมาทำการค้าในประเทศไทยจนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย วิภาดาเติบโตขึ้นในช่วงที่มีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงทางการเมืองในระหว่างที่เธอศึกษาในมหาวิทยาลัย เธอจึงมีลักษณะของผู้หญิงหัวก้าวหน้ากว่าหญิงสาวศักดินาทั่วไปที่จะไม่ให้ความสำคัญเรื่องการเมือง ความสัมพันธ์ของวิภาดากับวูซูหลินเกิดขึ้นเมื่อวิภาดาต้องเดินทางไปประเทศจีนหลังจากจีนเริ่มเปิดประเทศใน พ.ศ. 2518 คุณยายจึงให้เธอไปสืบข่าวของหม่อมราชวงศ์หญิงริมทองลูกสาวคนเล็กที่ไม่มีใครในครอบครัวกล่าวถึง เนื่องจากเธอเดินทางไปประเทศจีนตั้งแต่ พ.ศ.2490 และเลือกที่จะสมรสกับชาวจีนรวมทั้งเลือกยอมรับระบอบการปกครองตามแบบคอมมิวนิสต์เคียงข้างสามิ

เมื่อวิภาดาเดินทางไปประเทศจีนเธอได้พบกับ วูซูหลินลูกพี่ลูกน้องของเธอ รวมทั้งได้เจอกับคุณหญิงริมทองที่เป็นชนชั้นกรรมาชีพของจีนอย่างเต็มตัว หลังจากวิภาดาท่องเที่ยวในประเทศจีนครบกำหนด เธอจึงเดินทางกลับประเทศไทยท่ามกลางสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทั้งในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีความเปลี่ยนแปลง วิภาดาต้องสมรสกับขงก๊วยเพื่อผลประโยชน์ของครอบครัว และต้องรับผิดชอบธุรกิจครอบครัวและเป็นผู้นำสามิ เมื่อเวลาผ่านไปหม่อมราชวงศ์หญิงริมทองยังไม่เป็นที่ยอมรับของครอบครัวศักดินาที่เมืองไทย ในที่สุดเมื่อคุณยายเสียชีวิตวิภาดาจึงตัดสินใจหย่ากับขงก๊วย และกลับไปหาวูซูหลินที่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนและได้สมรสกัน แม้จะไม่สามารถใช้ชีวิตครอบครัวได้ทันทีเนื่องจากความแตกต่างของเชื้อชาติและระบอบการเมืองการปกครอง แต่ผู้ประพันธ์ให้นวนิยายจบลงเพียงแค่การสมรสของวิภาดากับวูซูหลินที่มีความสุขสมหวัง

นวนิยายเรื่องนี้กล่าวถึงความสัมพันธ์ไทยจีนโดยมีสัญลักษณ์ที่ตรงกับชื่อเรื่อง คือ โถลายครามสมัยรัชกาลที่ 5 เขียนลวดลายเป็นลายกนกและดอกโบตั๋น ซึ่งเป็นลายที่ไม่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป ลายของเครื่องลายครามเปรียบเหมือนความสัมพันธ์ของไทยและจีนที่มีมาช้านาน โดยลายกนกแทนความเป็นไทยและดอกโบตั๋นแทนความเป็นจีน และลายกนกกับดอก

โบตันเป็นลายที่มาจากต่างวัฒนธรรมแต่มาอยู่ร่วมกัน ซึ่งในเรื่องนี้ผู้ที่ครอบครองโลลายครามคือคุณยายของวิภาดา และก่อนที่คุณยายจะเสียชีวิตโลลายครามใบสุดท้ายแตก คุณยายจึงกล่าวกับวิภาดาว่าถ้าวิภาดารักโลใบนี้ให้เอาชิ้นส่วนไปต่อใหม่ให้เหมือนเดิม ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า คำกล่าวของคุณยายอาจมีนัยว่าแท้จริงแล้วศักดิ์นาไทยอย่างครอบครัววิภาดาในรุ่นคุณยายและมารดาของวิภาดายังไม่สามารถเปิดใจยอมรับชาวจีนได้อย่างแท้จริง แม้ว่าตนเองจะมีบรรพบุรุษเป็นชาวจีน แต่วิภาดาเป็นคนรุ่นหลังที่เติบโตขึ้นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง เธอสามารถที่จะกำหนดชะตาชีวิตและความรักของเธอได้ แต่ไม่สามารถอยู่ในประเทศไทยและสังกัดในชนชั้นเดิมได้อีก ซึ่งตรงกับตอนท้ายเรื่องที่วิภาดาตัดสินใจหย่ากับชฎิลโดยไม่ให้ครอบครัวรับรู้และกลับไปหาวูซูหลินที่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

โครงเรื่องของนวนิยายเรื่องนี้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของตัวละครเอกที่มีความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติ และความแตกต่างของระบอบสังคมและการเมืองเป็นอุปสรรค ซึ่งมีจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์ คือ วิภาดาเดินทางไปประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และได้พบกับวูซูหลินและมีความประทับใจต่อกัน แต่เนื่องจากความเหมาะสมจึงหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึงความรู้สึกดังกล่าว รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของระบอบสังคมและการเมืองจึงทำให้วิภาดาต้องกลับมารับผิดชอบหน้าที่และผลประโยชน์ของครอบครัว ส่วนวูซูหลินก็ต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองภายใต้ระบอบคอมมิวนิสต์ แต่เมื่อคุณยายเสียชีวิต วิภาดาจึงเลือกทำตามความต้องการของตนเองโดยกลับไปสมรสกับวูซูหลินที่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าโครงเรื่องหลักของนวนิยายเรื่องนี้เป็นการกล่าวถึงความสัมพันธ์ของตัวละครเอกต่างเชื้อชาติ ที่มีโครงเรื่องรองคือเหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรคกับความสัมพันธ์ของตัวละครเอก รวมทั้งเหตุการณ์ต่างๆ ในแต่ละช่วงเวลาที่ทำให้ตัวละครเอกมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัย เพราะตัวละครเอกคือวิภาดาและวูซูหลินนั้นไม่ได้เป็นลักษณะของตัวละครที่มีนิสัยเดียวตั้งแต่เริ่มเรื่องจนจบ แต่เป็นตัวละครที่มีนิสัยเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา ซึ่งมีความสมจริง

ฉากเช่นมนุษย์ทั่วไปเมื่อผ่านเวลาและผ่านเหตุการณ์ต่างๆ ทำให้ความคิดและลักษณะนิสัยมีความเปลี่ยนแปลง

ในนวนิยายโรมานซ์ข้ามเชื้อชาติสิ่งสำคัญที่ถูกกล่าวถึงนอกจากเชื้อชาติก็คือระบอบการเมืองการปกครองที่ส่งผลกับวิถีชีวิตของตัวละครเอกในแต่ละสังคม ศรีฟ้า ลดาวัลย์ เป็นหนึ่งในนักเขียนหญิงไม่กี่คนที่ให้ความสนใจในระบอบการเมืองการปกครองและการแสดงผ่านตัวบทวรรณกรรม และนวนิยายเรื่องนี้ถือเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงมุมมองของนักเขียนหญิงต่อระบอบการเมืองการปกครอง และเป็นการสร้างสรรค์นวนิยายที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมวัฒนธรรมของไทยกับจีน ซึ่งมีจุดเริ่มต้นเหตุการณ์ในพ.ศ.2518 เป็นช่วงหลังจากที่หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมชเดินทางเยือนจีนและเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยและจีน เป็นช่วงเวลาเดียวกับจุดเริ่มเรื่องที่วิภาดาเดินทางไปประเทศจีน และมีการกล่าวถึงช่วงก่อนการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ของจีน ซึ่งตรงกับช่วงที่หม่อมราชวงศ์หญิงริมทองไปประเทศจีน

เมื่อศึกษาประวัติของศรีฟ้า ลดาวัลย์ ผู้วิจัยได้เห็นถึงแนวคิดของผู้ประพันธ์ในการสร้างสรรค์นวนิยายที่แตกต่างตามประสบการณ์ชีวิตในแต่ละช่วงวัย¹ ซึ่งชีวิตของศรีฟ้า ลดาวัลย์ผ่านเหตุการณ์สำคัญทางสังคมและการเมืองหลายเหตุการณ์ เช่น การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 สงครามโลกครั้งที่ 2 เหตุการณ์สวรรคตของรัชกาลที่ 8 การปฏิวัติ 2501 และการเปลี่ยนผู้อำนวยการเมืองในสมัยต่างๆ เมื่อผู้วิจัยศึกษานวนิยาย *กนกกลายใบดั้น* มีความคิดเห็นว่าศรีฟ้า ลดาวัลย์ได้สร้างสรรค์นวนิยายและกล่าวถึงระบอบการเมืองการปกครองของไทยและจีนอย่างถ่องแท้ให้เห็นทั้งข้อดีข้อเสียผ่านความคิดของตัวละครเอก เพื่อให้เป็นฉากหลังสำคัญที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ของตัวละครเอก แสดงถึงความคิดหัวก้าวหน้าและยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแม้ว่าตนเองจะเติบโตมากับระบบศักดินาของคนรุ่นเก่า นอกจากนี้ศรีฟ้า ลดาวัลย์ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องความ

¹ ดูเพิ่มเติมใน หม่อมหลวงศรีฟ้า มหาวรรณ. 2557. *ชีวิต ความคิด และนวนิยาย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรโสภณ. หน้า 380.

เปลี่ยนแปลงทางการเมืองในผลงานอื่นเช่นกัน อาทิ นวนิยายเรื่อง *ลาวรัก* (2497) *ทำไม* (2518) โดยศรีฟ้า ลดาวัลย์ได้กล่าวถึงนวนิยายเรื่อง *กนกาลัยโบตัน* ไว้ว่า

‘กนกาลัยโบตัน’ นี่เขียนขึ้นจากที่ได้ไปพบเห็นคอมมิวนิสต์แล้วในประเทศจีนและยุโรป แต่เป็นคอมมิวนิสต์ที่ค่อนข้างผ่อนคลายลงบ้างแล้ว ไม่ถึงจนเกินไป ที่ว่าไม่ถึงก็เพราะรัฐบาลยอมเปิดประเทศให้คนนอกเข้าไปเที่ยว แต่ยังไม่อนุญาตคนในประเทศให้ออกข้างนอก เว้นแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนซึ่งออกไปเป็นทางราชการ แม้กระนั้นก็เข้มงวดกวดขัน เพื่อไม่ให้ไปหลงลัทธิ นายทุนและอิสราฟ ตลอดจนความสุขสบาย ที่นี้มองลัทธิคอมมิวนิสต์อย่าง เป็นกลางยิ่งขึ้น จึงมีทั้งข้อดี (ตามทฤษฎี) และข้อเสีย (จากผู้นามาปฏิบัติ)¹

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นที่มาของนวนิยายเรื่องนี้เกิดจากผู้ประพันธ์เดินทางไปพบเห็นคอมมิวนิสต์ในต่างประเทศ และแสดงให้เห็นถึงความพยายามกล่าวถึงภาพที่ดีของคอมมิวนิสต์ให้คนได้รับรู้มากขึ้น เนื่องจากในยุคที่ผ่านมาสังคมไทยมีความเกรงกลัวในระบอบคอมมิวนิสต์และมีความต้องการกีดกันชาวจีนที่อพยพเข้ามาเป็นจำนวนมากในสังคมไทย โดยนวนิยายเรื่อง *กนกาลัยโบตัน* ได้รับการเผยแพร่สู่สาธารณชนอย่างแพร่หลายมากขึ้น เมื่อถูกนำมาดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์ใน พ.ศ. 2533 ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 โดยมี นพพล โกมารชุน รับบท วูซูหลิน และปริยานุช ปานประดับ รับบท วิภาดา ซึ่งละครโทรทัศน์เรื่องนี้ถือเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ได้ได้รับความนิยมเพราะเป็นละครที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของตัวละครเอกควบคู่กับฉากในต่างประเทศ

จากเรื่อง *กนกาลัยโบตัน* แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ไทยจีนในช่วงเวลาหนึ่ง และความสัมพันธ์ไทยจีนส่งผลสำคัญต่อการนิยามและรับรู้ความเป็นจีนของคนไทย รวมทั้งแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชาวจีนนั้นย่อมสัมพันธ์กับปัจจัยเรื่องเพศสถานะ ชนชั้นและชาติพันธุ์ โดยมีผู้ศึกษาความเป็นจีนในวรรณกรรมไทยจากหลายสาขาวิชา ตัวอย่างเช่น วิทยานิพนธ์

¹ หม่อมหลวงศรีฟ้า มหารธรรม. *ชีวิต ความคิด และนวนิยาย*. หน้า 448-449.

ของ พัชรี วราศรัย (2537) ศึกษานวนิยายไทยที่เสนอภาพสังคมจีนในเมืองไทย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ลักษณะของนวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในแนวชีวิตแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ นวนิยายที่เสนอภาพชาวจีนด้านการต่อสู้ชีวิต และนวนิยายที่เสนอภาพชีวิตครอบครัว โดย พัชรีได้จัด *กนกกลายไพบด้น* เป็น นวนิยายแนวชีวิตที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในด้านชีวิตครอบครัว ซึ่งนวนิยายกลุ่มนี้ไม่ได้กล่าวถึงวิถีชีวิตชาวจีนอพยพ และความยากลำบากในการเดินทางมายังประเทศไทยเช่นเดียวกับเรื่องอื่นที่นำเสนอความเป็นจีน¹

งานต่อมาเป็นวิทยานิพนธ์ของนิษฐา จันทปัญญาศิลป์ (2541) ศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนในนวนิยายไทย โดยมุ่งศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตที่จะนำมาเป็นแบบอย่างที่ดีของคนสมัยใหม่ ซึ่งได้วิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครชาวจีนในวรรณกรรมไทย รวมทั้งได้ศึกษาทัศนคติของผู้ประพันธ์เกี่ยวกับชาวจีนและหลักธรรมของชาวจีนในฐานะของแหล่งที่มาของสารในงานเขียน² และวิทยานิพนธ์ของเพ็ญภา หมอนสอาด (2550) ศึกษาภาพลักษณ์ของชาวจีนในเมืองไทยที่ปรากฏในนวนิยายไทยพ.ศ. 2512–2533 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าภาพลักษณ์ของชาวจีนในแต่ละยุคสมัยมีความสัมพันธ์กับบริบททางประวัติศาสตร์และสังคม ซึ่งนวนิยายเรื่อง *กนกกลายไพบด้น* แสดงให้เห็นถึงความต้องการนิยามภาพความเป็นจีนที่ดีกว่ายุคที่ผ่านมาของผู้ประพันธ์ โดยเฉพาะความเป็นคอมมิวนิสต์จีนซึ่งแตกต่างจากยุคที่ผ่านมาที่กล่าวถึงความโหดเหี้ยมของคอมมิวนิสต์³

นอกจากนี้ยังมีวิทยานิพนธ์ของ Moshe Ami Zarchi (2554) ศึกษาอัตลักษณ์ของผู้หญิงไทยเชื้อสายจีนจากวรรณกรรมไทย รวมทั้งกระบวนการต่อต้านขัดขืนเพื่อสถานะที่ดีขึ้น

¹ พัชรี วราศรัย. 2537. *นวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในเมืองไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับจิต หน่วยงานวิจัยวรรณคดีเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

² นิษฐา จันทปัญญาศิลป์. 2541. *พฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนในนวนิยายไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับจิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

³ เพ็ญภา หมอนสอาด. 2550. *ภาพลักษณ์ของชาวจีนในเมืองไทยที่ปรากฏในนวนิยายไทย พ.ศ. 2512-2533*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับจิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ของหญิงไทยเชื้อสายจีน¹ และวิทยานิพนธ์ของสุชาวดี เกษมณี (2555) ศึกษาวรรณกรรมไทยที่สะท้อนอัตลักษณ์จีนในสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมไทยสะท้อนอัตลักษณ์จีนในด้านสัมพันธภาพในครอบครัวและระบบเครือญาติ ภาษาจีน อุปรากรจีน ประเพณีและพิธีกรรมของจีน ซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นจีน มีความเป็นพลวัต การรักษาอัตลักษณ์ต้องอาศัยความกลมเกลียวกันในครอบครัวและระหว่างครอบครัว รวมทั้งการศึกษามีผลทำให้ชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนกลืนความเป็นจีนเร็วขึ้น และชาวไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบันพยายามหันมาทำนุบำรุงวัฒนธรรมต่างๆ ของจีน และมีการแสดงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์²

นอกจากวิทยานิพนธ์ยังมีบทความของทักษ์ เฉลิมเตียรณ (2558) ศึกษาภาพเสนอของคนจีนในวรรณกรรมไทยศตวรรษที่ 20 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ความจำเป็นและความเปลี่ยนแปลงของเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับโลกและท้องถิ่นส่งผลต่อภาพเสนอของคนไทยเชื้อสายจีนในงานเขียนตลอดศตวรรษที่ผ่านมา คนไทยเชื้อสายจีนไม่ได้ถูกถือว่าเป็นคนหนึ่งที่อยู่ในที่อันตรายอีกต่อไป และแม้กระทั่งในยามที่ถูกวาดภาพว่าเป็นเช่นนั้น สภาพเช่นนั้นก็มีอยู่เพียงไม่นาน จากความเป็นคนหนึ่งที่ถูกบีบให้จำต้องเป็นเบี้ยล่างที่สยบยอมและรู้คุณ ในที่สุดคนไทยเชื้อสายจีนก็พบสัจเสียงของตัวเองเมื่อกลายเป็นผู้มีการศึกษาและฐานะดีขึ้น การกลืนกลายช่วยลดความเสี่ยงการเลือกปฏิบัติบนฐานเชื้อชาติซึ่งทำให้คนไทยเชื้อสายจีนสามารถกลายเป็นไทยได้โดยสะดวก³

สาเหตุสำคัญที่ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษานวนิยายเรื่องนี้ของศรีฟ้า ลดาวัลย์เนื่องจากผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า นวนิยายเรื่องนี้จัดเป็นนวนิยายโรมานซ์ข้ามเชื้อชาติที่แสดงถึงความรักและ

¹ Moshe Ami Zarchi. 2011. *Ethnic Chinese women in Thai novels : the negotiation of identity, gender and generational transitions*. Doctoral dissertation Department of Thai Studies. Faculty of Arts. Chulalongkorn University.

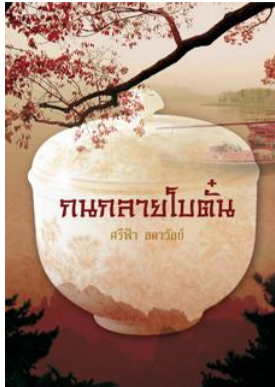
² สุชาวดี เกษมณี. 2555. *วรรณกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์จีนในสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

³ ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. 2558. เราใช้เขา? : ภาพเสนอของคนจีนในวรรณกรรมไทยศตวรรษที่ 20 ใน *อ่านจนแตก วรรณกรรม ความทันสมัย และความเป็นไทย*. แปลโดย พงษ์เลิศ พงษ์วนานต์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อ่าน. หน้า 190-242.

ความสัมพันธ์ของตัวละครเอกไทยจีน โดยเป็นการเล่าเรื่องผ่านมุมมองของผู้หญิงในครอบครัวไทยเชื้อสายจีนที่ผ่านกระบวนการกลืนกลายเป็นไทย และเป็นการสร้างสรรค์นวนิยายจากมุมมองของนักเขียนหญิงที่ถูกหล่อหลอมมากระบบศักดินาไทยรุ่นเก่า นวนิยายเรื่องนี้เปรียบเสมือนหมุดหมายสำคัญของประวัติศาสตร์ไทยจีนช่วงหนึ่ง ที่ผู้ประพันธ์นำมาเป็นฉากหลังสำคัญที่ส่งผลต่อความรักและความสัมพันธ์ของตัวละครเอกที่มาจากสังคมที่ต่างกัน และแสดงให้เห็นการประกอบสร้างความเป็นจีนที่ต่างกับนวนิยายเรื่องอื่น ที่มีแก่นเรื่องมุ่งนำเสนอภาพของชาวจีนอพยพที่เป็นชนชั้นล่างและมีความมูมานะในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นการเล่าจากมุมมองชายชาวจีนอพยพเป็นส่วนใหญ่ เช่น นวนิยายเรื่องจดหมายจากเมืองไทย ของ โบตัน อยู่กับกัง ของ หยก บุรพา และสาเหตุอีกประการหนึ่งที่เลือกศึกษานวนิยายเรื่องนี้ คือนวนิยายเรื่องนี้เสนอความสำเร็จของกระบวนการกลืนกลายเป็นไทย เพราะชาวจีนในสังคมไทยจากเรื่องนี้อย่างครอบครัววิภาดาถือว่าตนเองเป็นชนชั้นศักดินาที่มีบรรพบุรุษเป็นชาวจีนที่ผ่านกระบวนการกลืนกลายเป็นไทย ซึ่งแตกต่างจากชาวจีนที่อยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างวูซูหลิน และแสดงให้เห็นว่าครอบครัววิภาดาหลงลืมในรากเหง้าของตนเอง เช่นเดียวกับชาวไทยเชื้อสายจีนในรุ่นหลังที่ผ่านกระบวนการกลืนกลายเป็นไทย ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษาไทย การมีชื่อนามสกุลไทย หรือการเรียนในโรงเรียนไทยและการสมรสกับคนไทย

โดยในบทความนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาวิเคราะห์การเมืองเรื่องเพศสถานะ (gender politics) ซึ่งเป็นการนิยามความหมายและให้คุณค่ากับแนวปฏิบัติที่แสดงถึงความเป็นชายและความเป็นหญิงที่ประกอบสร้างผ่านตัวบทวรรณกรรม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการต่อต้านขัดขืนที่ตัวละครเลือกปฏิบัติ ซึ่งส่งผลต่อการยอมรับสถานะความเป็นชายและความเป็นหญิงในสังคม โดยเพศสถานะเป็นกระบวนการนิยามความหมายและให้คุณค่าในความแตกต่างระหว่างเพศที่มาจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลให้มีการนิยามและให้คุณค่ากับความเป็นชายและความเป็นหญิงแตกต่างกันการตีกรอบครอบงำวิถีชีวิตของชายหญิง

ซึ่งมีผลต่อการแสดงบทบาทของเพศชายและเพศหญิง และแสดงให้เห็นถึงความคาดหวังของสังคมต่อผู้ชายและผู้หญิง ดังนั้นเมื่อชายหรือหญิงปฏิบัติแตกต่างจากกรอบสังคมที่ควรปฏิบัติ จึงไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม ซึ่งถือเป็นการเปิดประเด็นใหม่ในการนำนวนิยายไทยที่กล่าวถึงชาวจีนมาศึกษาในประเด็นนี้ และบทความชิ้นนี้ถือเป็นการนำเสนอประเภทวรรณกรรมใหม่ให้แก่วงวรรณกรรมไทยเนื่องจากนวนิยายโรมานซ์ข้ามเชื้อชาติที่ผ่านมามากไม่ได้รับการกล่าวถึงในสังคมไทย ซึ่งมีความแตกต่างกับวิทยานิพนธ์ของพัชรี วราศรัยที่จัดนวนิยายเรื่อง *นกกลายโต้น* เป็นนวนิยายที่นำเสนอความขัดแย้งในครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่านวนิยายเรื่องนี้ไม่ได้มีลักษณะของนวนิยายที่เสนอความเป็นจีนเช่นเดียวกับเรื่องอื่น ที่มุ่งเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชาวจีนอพยพ รวมทั้งนำเสนอเรื่องราวของชาวจีนที่เป็นชนชั้นล่างที่ต้องดิ้นรนต่อสู้ชีวิต หรือนำเสนอความขัดแย้งในครอบครัว เช่น ความขัดแย้งในเรื่องจารีตประเพณี เพราะสิ่งสำคัญที่สุดของนวนิยายเรื่องนี้สามารถสังเกตได้จากชื่อและสัญลักษณ์ของเรื่องคือชุดลายครามลายนกกับดอกโต้น ซึ่งบ่งบอกถึงความสัมพันธ์ไทยจีน ในแง่ก็คือ ความรักของตัวละครเอกต่างเชื้อชาติที่มีความขัดแย้งอันเกิดจากความเป็นจีนของตัวละครเป็นสำคัญ โดยจะศึกษาในลำดับต่อไปในหัวข้อ เพศสถานะกับชาติพันธุ์ และเพศสถานะกับชนชั้นและอุดมการณ์ทางการเมือง

รูปภาพหน้าปกนวนิยายเรื่องกนกสหายโศก¹

จาก www.satapornbooks.co.th

2. เพศสถานะกับชาติพันธุ์

นวนิยายโรมานซ์ข้ามเชื้อชาติไทย-จีนเรื่อง *กนกสหายโศก* ของศรีฟ้า ลดาวัลย์แสดงให้เห็นสิ่งกีดขวางสำคัญที่ส่งผลกับวิถีชีวิตและความรักของตัวละครเอก คือ ความแตกต่างระหว่างชาติพันธุ์ เนื่องจากตัวละครเอกฝ่ายชายอย่างวูซูหลินเกิดในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จึงทำให้ครอบครัววิภาตามอบ “ความเป็นอื่น” ให้กับวูซูหลิน แม้ผู้ประพันธ์พยายามหักล้าง “ความเป็นอื่น” ด้วยคุณสมบัติด้านดี คือ ความเป็นชายในอุดมคติที่เป็นสุภาพบุรุษ แต่วูซูหลินยังคงไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมไทย ทั้งนี้เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนตามประวัติศาสตร์มีทั้งช่วงที่ไทยและจีนมีสัมพันธไมตรีที่ดีต่อกัน และช่วงที่มีเรื่องของอคติระหว่างเชื้อชาติเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้และการนิยามความเป็นจีนว่ามี “ความเป็นอื่น” และต่างกับคนไทย โดยสังเกตได้จากในตัวแทนนวนิยายจะมีคำเรียกว่า “เจ๊ก” เมื่อกล่าวถึงวูซูหลินรวมถึงพ่อของวูซูหลิน ดังตัวอย่าง “ยายจะไปจำได้ยังไง ชื่อเจ๊กชื่อแป๊ะอะไรไม่รู้ เหลียงๆ หลิงๆ ยาวราวกับถนนตก”²

¹ หน้าปกฉบับนี้พิมพ์ครั้งที่ 1 ในปี พ.ศ. 2552 โดยสำนักพิมพ์พิมพ์คำ ในชุดพิมพ์คำ Gold เป็นหนังสือชุดนวนิยายจากปลายปากกานักเขียนเรื่องนามในอดีต ที่ยังทรงคุณค่าในฐานวรรณกรรมที่สะท้อนความเป็นไปของยุคสมัย

² ศรีฟ้า ลดาวัลย์. 2552. *กนกสหายโศก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิมพ์คำ. หน้า103.

แม้คุณยายจะกล่าวว่าตนเองยอมรับในตัวชูหลิน แต่ยังคงใช้คำศัพท์ว่า “เจ๊ก” “ไอ้ตี” เมื่อกล่าวถึงชูหลินเสมอ ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การเรียกชูหลินว่า “เจ๊ก” มีนัยถึงการดูถูกและมีความคิดเห็นต่อชูหลินว่ามี “ความเป็นอื่น” เพราะไม่มีชื่อไทยเช่นเดียวกับคนไทย และคนในครอบครัวที่ผ่าน “กระบวนการกลืนกลายเป็นไทย” แสดงให้เห็นว่าชูหลินไม่ได้รับการยอมรับจากคุณยายเช่นเดียวกับสมาชิกในครอบครัววิภาดาที่ไม่เคยยอมรับในตัวชูหลิน ทักษ์ เถลิเมเตียรณได้กล่าวถึงประเด็นคำเรียกคนไทยเชื้อสายจีนไว้ว่า “คนไทยเชื้อสายจีน ปฏิเสธคำว่า “เจ๊ก” เนื่องจากมีนัยดูถูกเหยียดหยาม ส่วนในปัจจุบันมักจะเรียกตัวเองว่า “มีเชื้อสายจีน” ซึ่งต่างจากคำเรียกเดิมว่า “ลูกเจ๊ก” หรือ “ลูกจีน” ซึ่งบ่งบอกความเป็นไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่สองหรือรุ่นที่สาม”¹

จากประเด็นคำเรียกคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนที่แสดงถึงการดูถูกเหยียดหยามและมอบความเป็นอื่นให้คนจีนนั้น ภายหลังเมื่อชูหลินกลับมาประเทศไทยหลังการเปิดสัมพันธไมตรีกับจีนใน พ.ศ. 2518 ยิ่งตอกย้ำประเด็น “ความเป็นอื่น” อย่างชัดเจน แม้ผู้ประพันธ์กล่าวว่าได้สร้างให้ตัวละครเอกอย่างชูหลินเป็นชายชาวจีนที่เป็นคอมมิวนิสต์แต่มีความเป็นสุภาพบุรุษ แต่ภายในเรื่องยังคงแสดงธรรมเนียมปฏิบัติของสังคมไทยที่ตอกย้ำว่าชูหลิน คือ “ความเป็นอื่น” สำหรับสังคมไทยในขณะนั้นที่ยึดถืออุดมการณ์ความเป็นไทยกระแสหลัก โดยเสนอเหตุการณ์ตอนรับประทานอาหารที่บ้านวิภาดาและมีการจัดโต๊ะแบบไทย คือ การใช้ช้อนส้อมรับประทานอาหาร แต่ในยุคนั้นจีนเพิ่งเปิดประเทศ ทำให้ประชากรในประเทศเพิ่งได้เรียนรู้เรื่องของประเทศอื่น วิภาดาเกรงว่าชูหลินจะไม่สามารถใช้ช้อนส้อมได้ จึงให้คนรับใช้นำตะเกียบมาให้กับชูหลิน แต่ก็ถูกขัดขวางจากครอบครัว เพราะครอบครัววิภาดาไม่ได้อบรมรับชูหลินในฐานะคนในครอบครัวตั้งแต่แรก ทั้งยังต้องการให้ชูหลินแสดงกริยาที่แสดงถึง “ความเป็นอื่น” ออกมาเพื่อต้องการดูถูก เหยียดหยาม ดังตัวอย่างความคิดของวิภาดาที่

¹ ทักษ์ เถลิเมเตียรณ. เราใช้เขา? : ภาพเสนอของชนจีนในวรรณกรรมไทยศตวรรษที่ 20 ใน อานันต์ แดก วรรณกรรม ความทันสมัย และความเป็นไทย. แปลโดย พงษ์เลิศ พงษ์นันทน์. หน้า 192.

กล่าวกับครอบครัวว่า “มันไม่เหมือนกันนี่คะ บางคนมาทำผิดขนธรรมเนียมในบ้านเรา เราว่าน่าเอ็นดู แต่บางคนเรากลับเห็นเป็นการเป็นหรือป่าเถื่อนจริงไหมเล่าคะ อย่างพี่ชูหลินหนูไม่เห็นใครมองเขาหรือต้อนรับยินดี สนทนสนมเขาอย่างญาติสักคนนอกจากคุณยาย”¹

การสร้างเหตุการณ์จัดโต๊ะอาหารแบบไทยและการพูดถึงการอบรมขัดเกลาจากต่างวัฒนธรรมของไทยและจีน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเหตุการณ์ช่วงนี้ถือเป็นช่วงสำคัญและยังเป็นการตอกย้ำให้เห็นถึง “ความเป็นอื่น” ของชูหลิน ซึ่งแสดงให้เห็นอคติระหว่างเชื้อชาติ เพราะไทยและจีนมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และชูหลินคือ “ความเป็นอื่น” มียถึงการไม่ได้ถูกขัดเกลาทางสังคมวัฒนธรรมมาแบบเดียวกับคนไทย และวัฒนธรรมของจีนไม่เป็นที่ยอมรับเช่นเดียวกับวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมไทย

นอกจากนี้สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพศสถานะกับชาติพันธุ์ที่มีความเกี่ยวข้องกัน คือ ครอบครัวของวิภาดาแท้จริงแล้วจัดเป็นกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนที่บรรพบุรุษเดินทางมาจากประเทศจีนเพื่อทำธุรกิจและได้สมรสกับผู้หญิงไทยและสืบเชื้อสายมาจนถึงรุ่นปัจจุบัน แต่คนในครอบครัวของวิภาดากลับเป็นพวกที่สืมรากเหง้าของตนเอง และเลือกยอมรับในความเป็นศักดิ์นาไทยที่ได้รับการให้คุณค่ามากกว่าความเป็นจีน ซึ่งการที่ครอบครัววิภาดาเลือกที่จะไม่ยอมรับในความเป็นจีนเนื่องจากได้มีการเหมารวมว่าบรรพบุรุษของตนเปลี่ยนชื่อนามสกุลเป็นไทย และได้รับความดีความชอบจากองค์พระมหากษัตริย์ในการพระราชทานบรรดาศักดิ์ จึงมีลักษณะที่เป็นคนไทยแท้เพราะผ่าน “กระบวนการกลืนกลายเป็นไทย” ที่เน้นถึงชาติพันธุ์ไทย การใช้ภาษาไทย มีสัญชาติไทย มีชื่อไทย ว่ามีความเป็น “พวกเรา” ดังตัวอย่างที่ว่า “คุณเตี้ยถือว่าการได้นายแม่มาเป็นภรรยานั้นนับว่าเป็นบุญวาสนาของคุณเตี้ยอย่างสูง เป็นการชักนำให้คุณเตี้ยได้เข้าเฝ้าใกล้ชิดเจ้านายและในที่สุดก็ได้รับพระราชทานยศศักดิ์เพิ่มจากคุณหลวงเป็นคุณพระ”²

¹ ศรีฟ้า ลดาวัลย์. 2552. *นกกลายใบดั้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิมพ์คำ. หน้า198.

² เรื่องเดียวกัน. หน้า 90.

การที่คุณเตี้ยหรือคุณง่ของวิภาดาได้อพยพจากจีนมาทำการค้าภายในประเทศไทย และได้สมรสกับ ลูกสาวท่านขุนปลัดกรมในเจ้านายพระองค์หนึ่งในประเทศไทย จึงทำให้รู้สึก ว่ามีความกลมกลืนกับความเป็นไทย และเมื่อคุณยายเติบโตขึ้นได้นำไปฝากไว้กับท่านองค์จ ซึ่งเป็หม่อมชั้นสูงภายในวังให้ขัดเกลาบรมกิริยามารยาทตามแบบไทย แสดงให้เห็นว่า ตัวอย่างดังกล่าวถือเป็น “กระบวนการกลืนกลายเป็นไทย” อย่างหนึ่งที่ความเป็นไทยได้รับการให้คุณค่ามากกว่าความเป็นจีน ชาวจีนจึงต้องหาหนทางในการกลมกลืนความเป็นไทย ให้กับตนเองเพื่อไม่ให้มีความต่างและกลายเป็นอื่น รวมทั้งเพื่อผลประโยชน์ เช่น การแต่งงาน กับคนไทยจะส่งผลถึงความสามารถในการซื้อที่ดินเพื่อทำธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับบริบททาง สังคมตามความเป็นจริงที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ ดังตัวอย่างเช่น ชาวจีนอพยพที่มาแต่งงาน กับคนไทยและก่อร่างสร้างตัวตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมา¹ แสดงให้เห็นถึงการกลืนกลายเป็นไทยของเจ้าสัวเงินที่ได้อพยพมาสร้างความมั่นคงในประเทศไทย และได้ แต่งงานกับคนไทยตั้งแต่ก่อนจีนปฏิวัติ ถือเป็นอีกหนทางหนึ่งที่ทำให้กลืนกลายเป็นไทยได้ อย่างสมบูรณ์ ซึ่งเป็นลักษณะเช่นเดียวกับคุณง่ของวิภาดาที่ได้ใช้การสมรสเป็น “กระบวนการกลืนกลายเป็นไทย” ให้กับตนเอง รวมถึงการฝากตัวคุณยายเข้าไปในวัง และ เมื่อเจ้านายต้องการสิ่งใดก็จัดหาให้เสมอเพื่อให้เป็นที่พอใจของราชวงศ์ การนำคุณยายไปฝาก ตัวกับเจ้านายในวังถือเป็น “กระบวนการกลืนกลายเป็นไทย” อย่างสมบูรณ์ เพราะภายใน เรื่องจะเห็นว่าตั้งแต่เกิดจนถึงช่วงเวลาที่อยู่ที่บ้านกับครอบครัวในวัยเด็ก คุณยายแต่งกายตาม แบบจีนและไม่ได้รับการฝึกกิริยามารยาท เมื่อถูกนำไปฝากตัวในวังต้องแต่งตัวตามแบบไทย และเรียนรู้ขนบธรรมเนียมตามแบบไทย จึงทำให้ความเป็นจีนถูกกลืนกลายเป็นไทย

ความสัมพันธ์ระหว่างชาวจีนอพยพกับสังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยที่ เปลี่ยนไป เช่น ในสมัยรัชกาลที่ 6-7 มีความคิดเห็นว่าชาวจีนอพยพถือเป็นปัญหาสำคัญ เพราะเริ่มมีการติดต่อกับตะวันตก และให้คุณค่ากับชาวตะวันตกมากกว่าจีน รวมทั้งนโยบาย

¹ ดูเพิ่มเติมใน คริส เบเคอร์ และ ผาสุก พงษ์โพธิ์จิตร.2559. ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: มติชน. หน้า 51. ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 พุทธศักราช 2561

กลืนกลายเป็นไทยจากความต้องการในการได้สัญชาติไทยมีความยุ่งยากขึ้นเรื่อยๆ เพราะเกิดจากอคติทางเชื้อชาติ และนโยบายชาตินิยม และชาวจีนอพยพมายังประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โดยเพ็ญภา หมอนสอาดได้กล่าวถึงภาพลักษณ์คนอื่นของชาวจีนไว้ว่า

ภาพลักษณ์ “คนอื่น” ของชาวจีนที่ปรากฏในนวนิยายนั้นมีส่วนสัมพันธ์กับบริบททางสังคมเรื่องแนวคิดความเป็นไทยกระแสหลัก ที่ให้ภาพคนที่แตกต่างจากระเบียบแบบแผนวัฒนธรรม เชื้อชาติกับคนในสังคมไทยเป็น “คนอื่น” เป็นศัตรู ผู้ร้าย เป็นพวกเขาที่ต่างจากพวกเรา (คนไทย) ประกอบกับการที่รัฐไทยเองยังคงดำเนินการใช้กฎหมายมาเป็นตัวขีดเส้นแบ่งความเป็น “คนอื่น” ให้แก่กลุ่มชาวจีน จะเห็นได้จากพระราชบัญญัติเรื่องสัญชาติ พ.ศ. 2508 ที่มีการกล่าวถึง การให้อำนาจถอดถอนสัญชาติจากหญิงต่างด้าวที่ได้สัญชาติไทยจากการสมรสกับคนไทย รวมทั้งผู้ที่ได้สัญชาติไทย การเกิดในพระราชอาณาจักร มีบิดาเป็นต่างด้าวและผู้ที่ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ หากรัฐมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการปกปิดข้อเท็จจริงและการกระทำที่อาจกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ศีลธรรมอันดีของประชาชน¹

จากผลการศึกษาของเพ็ญภา มีความแตกต่างจากผลการศึกษาของทักษ์ เฉลิมเตียรณ เนื่องจากทักษ์มีความคิดเห็นว่าคนไทยเชื้อสายจีนไม่ได้ถือว่าเป็นคนอื่นที่อยู่ภายในที่อันตรายอีกต่อไป และแม้กระทั่งในยามที่ถูกวาดภาพว่าเป็นเช่นนั้น สภาพเช่นนั้นก็มีอยู่เพียงไม่นาน จากความเป็นอื่นที่ถูกบีบให้จำต้องเป็นเบี้ยล่างที่สยบยอมและรู้คุณ ในที่สุดคนไทยเชื้อสายจีนก็พบสุมเสี่ยงของตนเองเมื่อกลายเป็นผู้มีฐานะดีขึ้น การกลืนกลายช่วยหลีกเลี่ยงการเลือกปฏิบัติบนฐานเชื้อชาติซึ่งทำให้คนไทยเชื้อสายจีนกลายเป็นคนไทยได้โดยสะดวก

จากมุมมองของทักษ์สรุปได้ว่า ที่ผ่านมามีนโยบายชาตินิยมในสมัยรัชกาลที่ 6 และจากจอมพล ป. พิบูลสงคราม แต่ก็เกินไปเพื่อให้คนจีนมีความจงรักภักดีต่อ

¹ เพ็ญภา หมอนสอาด 2550. ภาพลักษณ์ของชาวจีนในเมืองไทยที่ปรากฏในนวนิยายไทย พ.ศ. 2512-2533. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 121.

พระมหากษัตริย์ และเป็นไปเพื่อให้คนจีนเข้าสู่ “กระบวนการกลืนกลายเป็นไทย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย เช่น การเปลี่ยนชื่อเป็นไทยและเปลี่ยนแซ่เป็นนามสกุล โดยทักษ์มีความคิดเห็นว่ายโยบายชาตินิยมนั้นไม่ได้ส่งผลที่เลวร้ายกับคนจีนมากนัก เพราะในนวนิยายช่วงต่อมาอย่าง *เรื่องจดหมายจากเมืองไทย* แสดงให้เห็นว่า คนจีนเป็นส่วนหนึ่งกับสังคมไทย เป็นชาวจีนอพยพที่สำนึกบุญคุณ เจียมเนื้อเจียมตัวและไม่ใช่ “คนอื่น” ครั้นถึงทศวรรษ 2530 แสดงให้เห็นว่าคนไทยเชื้อสายจีนและลูกหลานมีสถานะที่ดีขึ้นและอยู่ในองค์กรสำคัญต่างๆ ของประเทศ แสดงให้เห็นถึงสถานะของคนจีนมีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และนโยบายชาตินิยมไม่ได้ส่งผลกับความเป็นจีนในแง่ลบ และส่งผลกับอัตลักษณ์ความเป็นจีนเท่าใดนัก แต่เป็นการทำให้คนจีนเป็นส่วนหนึ่งกับสังคมไทย จนคล้ายเส้นแบ่ง “เรา” และ “เขา” ในที่สุด

จากผลการศึกษาของเพ็ญภา และทักษ์ ที่ทำให้เห็นถึงความเป็นจีนว่ามีสถานะดีขึ้นนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในนวนิยายเรื่อง *กนกกลายโบทัน* ยังคงแสดงให้เห็นอคติระหว่างเชื้อชาติที่มีต่อกลุ่มชาวจีนจากมุมมองชนชั้นศักดินาไทย โดยเฉพาะครอบครัวของวิภาดา แสดงให้เห็นว่าแท้จริงแล้วชนชั้นศักดินายังไม่ยอมรับความเปลี่ยนแปลง วุซุหลินแม้จะเป็นลูกชายของริมทองแต่ถูกมองว่าเป็น “คนอื่น” เพราะไม่ได้ผ่าน “กระบวนการกลืนกลายเป็นไทย” ไม่มีชื่อไทย ไม่มีสัญชาติไทยเนื่องจากครอบครัววิภาดาไม่ได้นับว่าหม่อมราชวงศ์หญิงริมทองเป็นพี่น้องและเป็นชนชั้นเดียวกันตั้งแต่ที่เธอไปอยู่ประเทศจีน วุซุหลินจึงเทียบเท่าว่าเป็น “คนอื่น” และเป็นคนนอกสำหรับครอบครัววิภาดา ภายในเรื่องนี้จะเห็นชัดเจนว่าครอบครัววิภาดาในประเทศไทยไม่มีใครยอมรับวุซุหลินเป็นพวกเดียวกัน แม้แต่คุณยายของวิภาดาที่กล่าวว่าตนยอมรับหลานชาย แต่สังเกตจากการใช้คำพูดถึง เช่น “เจ๊ก” “ไอ้ดี” กับวุซุหลิน แสดงถึงความคิดเห็นของคุณยายว่า วุซุหลินมีความแตกต่างและไม่ได้ผ่าน “กระบวนการกลืนกลายเป็นไทย” ซึ่งความเป็นไทยคือชุดความคิดหรืออุดมการณ์ที่เป็นกระแสหลักในยุคสมัยนั้น ดังตัวอย่างที่ว่า “แม่ของหนูเขาไม่อยากให้พูดถึงน้ำคนเล็กของหนู เขาเป็นคนร้นด้วยพวกพี่ๆ

ไม่มีใครรักเขาเท่าไรหรอก ยิ่งรู้ว่าไปแต่งงานกับเจ็กทางโน้น เขาก็ยิ่งรังเกียจ ทั้งๆ ที่คุณกงของเขา ท่านก็เป็นจีนแท้ๆ”¹ แสดงให้เห็นว่าเมื่อริมทองเลือกไปใช้ชีวิตในประเทศจีน เธอจึงไม่สามารถสังกัดในชนชั้นสูงได้อีกต่อไป รวมถึงมีความเป็นอื่นสำหรับคนไทย ซึ่งส่งผลต่อการมองวูซูหลินว่ามี “ความเป็นอื่น” และแสดงให้เห็นอคติทางเชื้อชาติในครอบครัววิภาดา

จากตัวอย่างของวูซูหลินแสดงให้เห็นว่า วูซูหลินไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทยแม้ว่าเธอจะมีความเป็นชายที่เป็นอุดมคติ หรือถูกทำให้เห็นว่าเป็นชาวจีนที่เป็นคนดี ซึ่งถือเป็นภาพลักษณ์ใหม่ที่มีเพียงวิภาดาที่ยอมรับเขาได้ เพราะวิภาดามีความคิดที่แตกต่างจากคนในครอบครัว และถือเป็นความคิดหัวก้าวหน้าที่กำลังคืบคลานมาในสังคมไทยในสมัยนั้น ดังที่มารดา กล่าวว่าเธอเป็นพวก “ผ่าเหล่าผ่ากอ”

เออเนี่ย มันช่างนอกคอกดีแท้ ๆ นอกคอกทุกอย่างผ่าเหล่าผ่าตระกูล เธอทำอะไรทุกอย่างชนิดไม่มีเหตุผลเลยยายดา ตั้งแต่เรื่องเดินขบวนบ๊าบอะไรนั่น ก็ทำไปตามพรรคพวก เพื่อนฝูง เห็นเป็นของเก๋ ของงาม ที่จะได้ต่อต้านนั่นนี่ตอนนี้ ก็ทำตามอารมณ์ เธออยากเป็นริมทองคนที่สองอย่างนั้นรี ยายดา²

แต่อีกนัยหนึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบทนวนิยายถือเป็นตัวบททางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่มีอำนาจในการให้ค่ากับความเป็นไทยที่สูงกว่าความเป็นจีน เนื่องจากผู้ประพันธ์ถูกหล่อหลอมมาับสังคมศักดินาไทย และสังคมไทยในสมัยนั้นก็ยังยึดถืออุดมการณ์ความเป็นไทยกระแสหลักอยู่มาก แม้จะแสดงให้เห็นถึงการยอมรับในตัววูซูหลิน แต่ก็แค่ความคิดส่วนน้อยในสังคม ซึ่งแสดงถึงอคติระหว่างเชื้อชาติที่มองว่าความเป็นไทยมีคุณค่ามากกว่าความเป็นจีน ตัวผู้ประพันธ์เองจึงยังคงสร้างสรรค์งานที่แสดงถึงความเหลื่อมล้ำระหว่างความเป็นไทยและความเป็นจีน

¹ ศรีฟ้า ลดาวัลย์. 2552. *นกกลายใบดั้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิมพ์คำ. หน้า 7.

² ศรีฟ้า ลดาวัลย์. 2552. *นกกลายใบดั้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิมพ์คำ. หน้า 117-118.

จากการศึกษาในหัวข้อนี้แสดงให้เห็นว่า ครอบครัวของวิภาดาที่ดำเนินชีวิตตามอุดมการณ์ความเป็นไทยกระแสหลัก และเหมารวมว่าตนเองเป็นคนไทย จึงมีความคิดเห็นว่าเป็นคนไทยมีคุณค่ามากกว่าความเป็นจีน จึงให้คุณค่าและให้ความหมายมากกว่า แม้ว่าบรรพบุรุษของวิภาดาคือคุณกงจะเป็นชาวจีนแต่ก็ได้อพยพมาอยู่ไทย ได้มีชื่อไทยได้รับบรรดาศักดิ์และความดีความชอบ จึงเท่ากับผ่าน “กระบวนการกลืนกลายเป็นไทย” ทำให้มีความเป็นไทยแตกต่างจากชาวจีนอย่างวูซูหลิน และจาก “ความเป็นอื่น” ที่มอบให้วูซูหลินแสดงให้เห็นถึงปฏิกิริยาของคนไทยต่อชาวจีน และการที่วูซูหลินมีความเป็นจีน จึงส่งผลต่อความรักระหว่างเชื้อชาติกับวิภาดาเนื่องจากมีความแตกต่างระหว่างชาติพันธุ์เป็นสิ่งกีดขวางสำคัญ

ดังนั้นในตอนท้ายเรื่องเมื่อวิภาดาเลือกที่จะทำลายสิ่งกีดขวางสำคัญ คือ ความแตกต่างระหว่างชาติพันธุ์ รวมทั้งความแตกต่างของระบบการเมืองการปกครองที่เป็นอำนาจของชายเป็นใหญ่ และมาสมรสกับวูซูหลินในตอนท้ายเรื่องตามชนบของนวนิยายโรมานซ์ข้ามเชื้อชาติที่มีความสมหวังในตอนท้าย เสมือนว่าเธอได้หลุดพ้นจากสิ่งกีดขวางทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นกรอบของชาติพันธุ์ ปิตาธิปไตยในครอบครัวและสังคม รวมทั้งระบบการเมืองการปกครองที่แตกต่างกัน เพราะเธอเลือกกระทำการเยี่ยงบุรุษ โดยการเปิดเผยความรู้สึกให้กับวูซูหลินอย่างเปิดเผยแม้ยังแต่งงานกับชฎิล รวมทั้งปฏิบัติตัวเป็นผู้นำของชฎิลเสมอ และไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ภรรยาที่ดี รวมถึงเลือกจบชีวิตแต่งงานกับชฎิลด้วยตนเอง และมาแต่งงานกับวูซูหลินที่ได้รับการให้คุณค่าน้อยกว่าชายชาวไทย การกระทำของวิภาดาถือเป็นการต่อต้านอำนาจของความเป็นใหญ่ของผู้ชาย แม้การแต่งงานกับวูซูหลินในตอนท้ายเรื่องทำให้เธอรู้สึกหลุดพ้นต่อพันธะดังกล่าว แต่แท้ที่จริงแล้วตัววิภาดาเองก็ยังคงตกอยู่ภายใต้ความเป็นชายของวูซูหลินที่เป็นลักษณะของการปรับเปลี่ยนรูปลักษณะของปิตาธิปไตย เพราะวูซูหลินไม่ได้กดขี่ข่มเหงวิภาดาให้อยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าโดยตรงเหมือนลักษณะของปิตาธิปไตยในยุคที่ผ่านมา แต่ผู้ประพันธ์ยังคงสร้างให้เห็นว่าเมื่อวิภาดาเลือกแต่งงานกับวูซูหลิน เธอไม่ได้อยู่ในสถานะ

ผู้หญิงเก่งที่เป็นผู้นำครอบครัวเช่นเดิม และแม้เธอจะเคยเป็นผู้หญิงเก่ง แต่แท้ที่จริงแล้วเธอยังต้องการความรักและความอบอุ่นจากวุซุหลิน ทำให้เห็นว่าผู้หญิงไม่สามารถดำรงชีวิตอย่างอิสระ เพราะผู้หญิงยังคงต้องอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายตามระบอบปิตาธิปไตยที่ฝังลึกในสังคม

3. เพศสถานะกับชนชั้นและอุดมการณ์ทางการเมือง

ชนชั้นและอุดมการณ์ทางการเมืองถือเป็นอีกปัจจัยสำคัญในการประกอบสร้างความ เป็นชายและความเป็นหญิงที่เป็นที่ยอมรับสู่สังคม ซึ่งสังคมไทยจัดเป็นสังคมปิตาธิปไตย (Patriarchy) หรือสังคมชายเป็นใหญ่ จึงมีการนิยามความหมายและบทบาทของผู้หญิงที่ดี และถ่ายทอดผ่านค่านิยมของชนชั้นและอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะขัดเกลา และหล่อหลอมชายหญิงสู่สังคม โดยมักจะแสดงให้เห็นถึงสถานภาพของผู้หญิงด้อยกว่าผู้ชาย เสมอแม้ไม่ได้เป็นการกดขี่ข่มเหงโดยตรง และตัวบทวรรณกรรมถือเป็นเครื่องมือสำคัญของชน ชั้นและอุดมการณ์ทางการเมือง เนื่องจากผู้ประพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของชนชั้นและสังคม ได้ใช้ ภาษาเป็นสื่อกลางในการนิยามความหมายและคุณค่าของชายหญิง และสังคมไทยยังเป็น สังคมแห่งการลำดับชนชั้น จึงมักจะให้คุณค่ากับแนวคิดและอุดมการณ์ของชนชั้นที่มีอำนาจ ในสังคม และผลิตซ้ำค่านิยมและอุดมการณ์เรื่อยมาผ่านประติสฐภัณฑ์ทางวัฒนธรรมต่างๆ รวมถึงตัวบทวรรณกรรม ซึ่งส่งผลให้คนในสังคมรับเอาค่านิยมไปปฏิบัติและมองว่าเป็นความ จริงแท้ แต่ที่จริงแล้วความเป็นชายและความเป็นหญิงล้วนเป็นการประกอบสร้างความหมาย จากคนกลุ่มหนึ่งทั้งสิ้น และล้วนเป็นเครื่องมือของระบอบปิตาธิปไตยที่ถ่ายทอดผ่านค่านิยม ของชนชั้นและอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งส่งผลต่อบทบาทและพื้นที่ของผู้หญิงในสังคม ว่า ผู้หญิงแบบใดถึงเป็นที่ยอมรับ และผู้หญิงควรจะอยู่พื้นที่ใดในสังคม

จากองค์ประกอบของนวนิยายโรมานซ์ โดยเฉพาะนวนิยายโรมานซ์ข้ามเชื้อชาติไทย- จีนเรื่องนี้ สิ่งสำคัญที่เป็นสิ่งกีดขวางความรักของตัวละครเอกนอกจากความแตกต่างระหว่าง เชื้อชาติคือ ระบอบการเมืองการปกครอง ซึ่งระบอบการเมืองการปกครองนั้นส่งผลอย่าง

สำคัญต่อการนิยามเพศสถานะภายในเรื่อง รวมทั้งระบอบการเมืองการปกครองมีส่วนทำให้ตัวละครเอกต้องมีชีวิตผกผันตลอดเรื่อง โดยช่วงเวลาในการดำเนินเรื่องของนวนิยายเรื่องนี้เป็นช่วงหลังจากที่ประเทศจีนมีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2492 และเป็นเวลาเดียวกับสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และเกิดเหตุการณ์สำคัญหลายเหตุการณ์ตั้งแต่การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2501 มาจนถึงเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งสังคมจีนช่วงเวลาดังกล่าวปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ ส่งผลให้ชนชั้นสูงหรือปัญญาชนหลายคนถูกยึดทรัพย์ให้กับทางการ และต้องกลายเป็นชนชั้นกรรมาชีพที่ต้องประกอบอาชีพและส่งผลผลิตให้กับรัฐบาล เช่นเดียวกับครอบครัวของซูหลิน “ซูหลินทำงานเหล่านี้ด้วยความเต็มใจและพอใจ เขาถือว่าการทำงานเหล่านี้เป็นการแสดงความเสมอภาคของสังคม เพื่อไม่ให้คนเราหยิ่งในตัวเองจนเกินไป”¹

เมื่อทุกคนกลายเป็นชนชั้นกรรมาชีพ การประกอบอาชีพสำหรับสังคมจีนแสดงให้เห็นถึงความเสมอภาคในสังคม ดังนั้นไม่ว่าจะอยู่ในวัยหนุ่มสาว หรือวัยผู้ใหญ่จึงต้องประกอบอาชีพทั้งสิ้น แม้แต่ตัวริมทองก็ยังคงประกอบอาชีพ โดยเปลี่ยนจากอาชีพเกษตรกรมาเลี้ยงเด็กในโรงเลี้ยงเด็ก ทำให้เห็นถึงความเป็นอยู่ของริมทองที่ประเทศจีนต่างกับความเป็นอยู่ในประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง และนัยหนึ่งอาจแสดงให้เห็นว่าเพราะตัวริมทองถูกล่อหลอมด้วยระบอบศักดินา แต่เธอเลือกชีวิตของเธอด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นการกระทำที่ต่อต้านอำนาจชายเป็นใหญ่ คือ ครอบครัว สังคมและการเมือง จึงทำให้ชีวิตของเธอมีความผกผัน และไม่สามารถสังกัดอยู่ในชนชั้นเดิมได้อีก ในตอนท้ายเรื่องเมื่อเธอได้เจอกับคุณยายและกล่าวถึงการประกอบอาชีพเพื่อนำรายได้มาซื้อโทรทัศน์ คุณยายได้คิดเปรียบเทียบกับครอบครัวในเมืองไทยว่ามีโทรทัศน์แทบทุกห้องในบ้านแม้แต่ห้องคนรับใช้ แสดงให้เห็นว่าชีวิตของริมทองมีความผกผันไปจากความเป็นอยู่เดิมในประเทศไทยเป็นอย่างมาก

¹ ศรีฟ้า ลดาวัลย์. 2552. *นกกลายใบดั้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิมพ์คำ. หน้า 23.

“ลูกเขยของคุณแม่เขายากได้โทรทัศน์ค่ะ” จุฬานบอกมารดา หล่อนหมายถึงโทรทัศน์ขาวดำซึ่งมีราคาแพงลิบหลายร้อยหยวน แต่รัฐก็อนุญาตให้ประชาชนซื้อได้หากสามารถเก็บเงินออมไว้ได้ “ความหวังยังอยู่อีกไกลทีเดียวค่ะ เมื่อปีก่อนนี้เราพอจะเหลือเงินก้อนอยู่เจ็ดแปดร้อยหยวนก็เอาไปซ่อมบ้านเสียแล้ว”

“โถ....” คุณยายอุทานด้วยความสมเพชเวทนา¹

ช่วงเวลาเดียวกันนั้นที่สังคมจีนมีการปฏิวัติและถูกปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์มาจนถึงมีการปฏิวัติวัฒนธรรม สังคมไทยก็มีความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับชนชั้นและสถานะทางสังคมของคนในชนชั้นต่าง ๆ ดังข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ว่า “ชนชั้นนำใหม่พุ่งขึ้นประกอบด้วยนายพล ข้าราชการระดับสูง และผู้นำของวิสาหกิจขนาดใหญ่ใหม่ๆ กลุ่มธุรกิจสามารถหาประโยชน์จากแรงงานและทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเต็มที่”²

สถานะทางสังคมของคนในชนชั้นต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทสังคม ซึ่งชนชั้นศักดินาอย่างครอบครัววิภาดาแม้กล่าวเสมอว่าไม่ต้องการความเปลี่ยนแปลง แต่ท้ายที่สุดจำต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดและการปฏิบัติไปในทางทุนนิยมมากขึ้น รวมทั้งมีการผูกสัมพันธ์กับชนชั้นนำกลุ่มใหม่ เพื่อคงสถานะของชนชั้นศักดินาของตนให้อยู่รอด เนื่องจากอำนาจในสังคมได้เปลี่ยนมือจากชนชั้นศักดินาไปตกอยู่ในกลุ่มชนชั้นนำ คือ ทหารและนายทุน เมื่อกลุ่มคนกลุ่มใหม่ขึ้นมาใช้อำนาจ ชนชั้นศักดินาต้องปรับตัวและยอมรับคนกลุ่มใหม่เป็นพวกเดียวกับตน เช่น ครอบครัววิภาดาต้องการให้ลูกคลุมถุงชนสมรสกับลูกขายนายพลอิศรี เพราะนายพลอิศรีกำลังมีอำนาจ

¹ ศรีฟ้า ลดาวัลย์. 2552. *นกกลายใบดั้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิมพ์คำ. หน้า 261-262.

² คริส เบเกอร์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร. 2559. *ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: มติชน. หน้า 197.

“เมื่อเหตุการณ์มันกลับตาลปัตรขึ้นมาแบบนี้ คุณอาอิศรีเขาเกิดมีวาสนาบารมีขึ้นมา มันก็เป็นการดีสำหรับเรา คนที่อยู่ในฐานะอย่างเรามีหน้ามีตา มีหลักอยู่ในสังคมนานนับสิบปี จะล้มลงไปไม่ได้หรอกลูก โดยเฉพาะคุณแม่ของหนู ความมีหน้ามีตาเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคม เป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตของเขา หนูคงจะเข้าใจ”¹

นอกจากความเปลี่ยนแปลงของสถานะทางชนชั้น นวนิยายเรื่อง *กนกหลายใบต้น* ยังแสดงให้เห็นความขัดแย้งระหว่างรุ่น หรือความขัดแย้งเชิงอุดมการณ์ของคนสองรุ่นในชนชั้นศักดินาไทย ซึ่งมีการวิพากษ์วิจารณ์อุดมการณ์ของชนชั้นศักดินารุ่นเก่าจากชนชั้นศักดินารุ่นใหม่ภายในเรื่อง เช่น เรื่องการประกอบอาชีพของชนชั้นศักดินารุ่นเก่าที่วิภาดากล่าวว่าแม่ของเธอไม่เคยประกอบอาชีพ และเธอมีความคิดเห็นว่าการกระทำของชนชั้น ศักดินาคือการเอาเปรียบผู้อื่น โดยเฉพาะชนชั้นกลางและชนชั้นล่างที่ต้องประกอบอาชีพ หรือในเรื่องการคลุมถุงชน แม้วิภาดายอมรับการคลุมถุงชนตามความต้องการของครอบครัว รวมทั้งยอมรับผิดชอบหน้าที่แทนสามีในฐานะผู้นำ แต่นวนิยายเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อการแต่งงานไม่ได้เริ่มต้นด้วยความรักชีวิตครอบครัวจึงล้มเหลว ถือเป็นการวิพากษ์วิจารณ์การคลุมถุงชนตามตามอุดมการณ์ของศักดินารุ่นเก่า รวมถึงแสดงให้เห็นถึงการกระทำของคนรุ่นใหม่อย่างวิภาดาที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ความเป็นภรรยาที่ดีให้กับขลุ่ย จึงถูกคนรุ่นเก่ากล่าวหาว่าเป็นสาเหตุให้ครอบครัวล้มเหลว เพราะเธอไม่ได้ทำหน้าที่ภรรยาที่ดีในการตอบสนองความต้องการทางร่างกายให้กับสามี โดยคนในครอบครัวไม่ได้คำนึงถึงการกระทำของขลุ่ยที่ไปมีภรรยาและมีลูกกับคนอื่น และเมื่อวิภาดาทำลายสิ่งกีดขวางจากครอบครัว ชนชั้นและระบบการเมืองการปกครองในตอนท้ายเรื่อง การกระทำของเธอจึงไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทย โดยเฉพาะเธอเลือกสมรสกับวูซูลินยังไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทย เพราะวูซูลินอยู่ต่างชนชั้นและต่างวัฒนธรรมกับตัววิภาดา เนื่องจากในช่วงก่อนหน้านั้นภาพความเป็นจีนที่ถูก

¹ ศรีฟ้า ลดาวัลย์. 2552. *กนกหลายใบต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิมพ์คำ. หน้า 136.

ประกอบสร้างภายในสังคมจะถูกโยงเข้ากับความเป็นคอมมิวนิสต์ ทำให้ชาวไทยหวาดระแวงความเป็นคอมมิวนิสต์ และมีการกล่าวถึงความเป็นคอมมิวนิสต์ หรือที่เรียกว่า “หัวเอียงซ้าย” ดังตัวอย่างภาพของคอมมิวนิสต์ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ

อาจให้ฉายหนึ่งจากจินตแต่ง ถ้าเป็นเรื่องไม่เกี่ยวกับการเมืองและลัทธิคอมมิวนิสต์ นายวิฑูร จักกะพาก ปลัดกระทรวงมหาดไทยแถลงแก่ผู้สื่อข่าวว่า ภาพยนตร์จากจีนคอมมิวนิสต์ ถ้าไม่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองหรือลัทธิอาจอนุญาตให้ฉายได้ ปลัดกระทรวงมหาดไทยเปิดเผยว่า “ขณะนี้ไม่มีผู้นำภาพยนตร์จากจีนคอมมิวนิสต์เข้ามาบ้างแล้ว โดยผู้นำซื้อผ่านฮ่องกง แต่ยังไม่อาจนำมาฉายเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ จะต้องให้คณะกรรมการเซนเซอร์พิจารณาเสียก่อน การขออนุญาตให้ภาพยนตร์จีนคอมมิวนิสต์ฉายเผยแพร่แก่สาธารณชนหรือไม่นั้น พนักงานเซนเซอร์ภาพยนตร์จะต้องรอฟังผลนโยบายจากจอมพลประภาส จารุเสถียรเสียก่อนจึงจะอนุญาตให้ฉายต่อสาธารณชน¹

ภาพลักษณ์ความเป็นคอมมิวนิสต์ในช่วงพ.ศ. 2512 – 2525 จัดเป็นภัยที่สร้างความเดือดร้อนและความหวั่นเกรงให้กับสังคมไทย และส่งผลต่อการนิยามภาพคอมมิวนิสต์ในยุคสมัยต่อมา ซึ่งนวนิยายเรื่อง *กนกลายโบตัน* แม้จะถูกสร้างขึ้นใน พ.ศ. 2529 แต่ยังคงแสดงให้เห็นถึงความหวั่นเกรงต่อคอมมิวนิสต์ และมีความคิดเห็นว่าการคอมมิวนิสต์จีน และผู้ที่ยอมรับในระบอบคอมมิวนิสต์เป็นภัยต่อสังคมไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่กล่าวถึงและประกอบสร้างซ้ำๆ ในสังคมจนทำให้คนในสังคมไทยมีภาพเหมารวมต่อคอมมิวนิสต์ในแง่ลบ ทั้งนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนผ่านความคิดของคุณยายภายในเรื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลแนวคิดต่อต้านคอมมิวนิสต์จากยุคสมัยที่ผ่านมา “อ้าว ก็ต้องดูซิ น้ากลัว ไม่นับถือพ่อแม่ ศาสนาอะไรทั้งนั้น ก็เห็นเขาเคยโฆษณาบ่อยๆ”² แต่ผลการศึกษาของเพ็ญภา หมอนสอาดกล่าวถึงความเป็นคอมมิวนิสต์ไว้

¹ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ปีที่ 24 ฉบับที่ 7923 วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2516 หน้า 8 อ้างอิงใน เพ็ญภา หมอนสอาด. 2550, หน้า 125.

² ศรีฟ้า ลดาวัลย์. 2552. *กนกลายโบตัน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิมพ์คำ. หน้า 107.

ว่า นวนิยายกนกหลายโบด้นผู้ประพันธ์มีความต้องการในการถ่ายทอดภาพลักษณ์ด้านดีของคอมมิวนิสต์ให้เป็นที่รับรู้และเป็นที่ยอมรับ แต่ผู้วิจัยมีความคิดเห็นโต้แย้งว่า ในนวนิยายเรื่องนี้แม้จะพยายามสร้างอัตลักษณ์ความเป็นคอมมิวนิสต์ในด้านดีผ่านตัววูซูหลินและครอบครัว แต่ก็ยังไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทย โดยเฉพาะสังคมศักดินารุ่นเก่า แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยไม่ได้เปิดรับคอมมิวนิสต์หรือความเป็นจีนอย่างแท้จริง แม้ว่าผู้ประพันธ์จะทำให้เห็นว่าคุณยายซึ่งเป็นศักดินายุคเก่ายอมรับความเป็นคอมมิวนิสต์ในภายหลัง แต่ท้ายเรื่องคุณยายเสียชีวิต แสดงให้เห็นว่าแนวคิดของคุณยายที่เป็นศักดินายุคเก่าจบไปพร้อมกับชีวิตของคุณยาย คงเหลือแต่วิภาดาเพียงผู้เดียวที่ยอมรับความเป็นคอมมิวนิสต์จึงได้ เมื่อวูซูหลินถูกจัดอยู่ในชนชั้นกรรมาชีพ และยึดถือระบอบคอมมิวนิสต์จึงไม่เป็นที่ยอมรับของครอบครัววิภาดาเท่าชฎิลที่เป็นชนชั้นนำกลุ่มใหม่ ที่มีเรื่องผลประโยชน์ระหว่างครอบครัวเข้ามาเกี่ยวข้อง แม้จะไม่มีความเป็นชายที่สมชาย แต่ได้รับการยอมรับจากครอบครัว แสดงให้เห็นว่า ความดีของวูซูหลินไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทยที่ยังยึดติดกับค่านิยมทางชนชั้น และในสังคมที่มีปกครองด้วยระบอบการปกครองที่แตกต่างกัน ถือเป็นอุปสรรคหรือสิ่งกีดขวางสำคัญตามองค์ประกอบของนวนิยายโรมานซ์ที่ต้องให้ตัวละครเลือกทำลายสิ่งกีดขวางไปสมหวังในตอนท้ายเรื่อง แม้จะไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมและชนชั้นเดิม ซึ่งผู้ประพันธ์ได้สร้างให้ตัวละครไม่สามารถอยู่ในสังคมไทยและชนชั้นเดิมได้อีก จึงต้องไปมีความสุขสมหวังในอีกสังคมหนึ่ง

นอกจากตัววิภาดาและวูซูหลินแล้วตัวละครอีกตัวหนึ่งที่มีความสำคัญและแสดงให้เห็นถึงการต่อต้านขัดขึ้นระหว่างเพศสถานะเกี่ยวกับปัจจัยทางชนชั้นและระบบการเมืองการปกครอง คือ หม่อมราชวงศ์ริมทอง หรือจุหลาน ที่ปฏิบัติตนแตกต่างกับความเป็นหญิงที่ถูกหล่อหลอมจากระบอบศักดินาอย่างชัดเจน ซึ่งการกระทำของเธอเป็นลักษณะการต่อต้านอำนาจชายเป็นใหญ่ในสังคมไทย เนื่องจากเธอมีความคิดเป็นของตนเอง และมีความสนใจในระบอบการเมืองการปกครอง รวมทั้งเธอเลือกที่จะใช้ชีวิตอยู่ในประเทศจีนและต่อสู้

เคียงข้างกับวชูเหลียงผู้เป็นสามีภายใต้ระบอบการปกครองของคอมมิวนิสต์ จึงทำให้ตัวริมทองไม่เป็นที่ยอมรับของครอบครัวในสังคมไทย ดังตัวอย่างบทสนทนาที่ว่า

คุณแม่ต้องบอกเรื่องหญิงริมทองให้ย่าวีฟังแน่ๆ ไม่งั้นคงไม่ทำท่ากระตือรือร้น แปลก ๆ แบบนั้นหรอก ไร้อะไรเลยเรียนคุณแม่แล้วว่าให้เลิกเสียว่าเขาตายไปแล้ว เพราะไหนๆ เขาก็ผ่าเหล่าผ่ากอออกไปแล้ว อยู่ดีๆ คุณแม่มาบอกให้หลานแกเขว ย่าวีแกยังคิดอะไรแฉ่งๆ อยู่ด้วย หรือว่าคุณแม่อยากให้หลานเป็นเหมือนลูกสาวคนเล็กของคุณแม่อีกคน ¹

การกระทำของริมทองทำให้ชนชั้นศักดินารุ่นเก่ามีความคิดเห็นว่าริมทองมีความต่างจากอัตลักษณ์ของหญิงในชนชั้นศักดินา จึงทำให้เธอไม่ควรสังกัดอยู่ในชนชั้นศักดินาอีกต่อไป เพราะเธอยอมรับระบอบการเมืองการปกครองตามแบบคอมมิวนิสต์ที่มีภาพเหมารวมจากสังคมไทยว่าโหดเหี้ยม รวมทั้งยอมรับความเป็นอยู่ตามแบบชนชั้นกรรมาชีพ ซึ่งการปฏิบัติตัวของเธอลือเป็นการต่อต้านขัดขืนความเป็นใหญ่ของผู้ชายในครอบครัวและสังคม

จากการศึกษานวนิยายตลอดเรื่องทำให้เห็นว่าจุฬาลานหรือริมทองกลายเป็น “คนอื่น” สำหรับชนชั้นศักดินาในสังคมไทยอย่างชัดเจน ทั้งจากการเสนอรูปลักษณะภายนอก การแต่งกาย และความเป็นอยู่ซึ่งต่างกับครอบครัวศักดินาในเมืองไทยที่เธอจากมา ถือเป็นการตอกย้ำให้เห็นว่าเธอเป็น “คนอื่น” สำหรับสังคมไทย แม้ว่าเธอกลับมาประเทศไทยแต่เธอก็กลายเป็น “ความเป็นอื่น” ของคนในชนชั้นเดียวกันที่มองว่าเธอไม่ใช่ “พวกเรา” แต่เธอเป็น “พวกเขา” รวมถึงเธอได้รับการดูถูกจากคนรับใช้ภายในบ้าน เนื่องจากมีความคิดเห็นว่าเธอไม่เหมือนเจ้านายคนอื่นแม้จะเป็นครอบครัวเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าบริบทสังคมไทยในช่วงเวลานั้นที่ยังไม่ยอมรับระบอบคอมมิวนิสต์ของจีนแม้จะมีการแสดงให้เห็นว่าภาพของคอมมิวนิสต์จีนดีขึ้นกว่าที่ผ่านมา

¹ ศรีฟ้า ลดาวัลย์. 2552. *นกกลายใบดั้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิมพ์คำ. หน้า 136.

ตัวละครเอกหญิงที่สำคัญอีกตัวหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการเลือกมีชีวิตที่ต่อต้านอำนาจความเป็นชายในครอบครัวและระบอบการเมืองการปกครอง จึงส่งผลให้มีชีวิตผกผันคือ วิชาดา วิชาดาเป็นบุตรสาวของคุณหญิงขลิบทองพี่สาวคุณหญิงริมทอง คุณหญิงขลิบทองคือ คนที่ยึดมั่นในความเป็นศักดิ์นาของตนเองเป็นอย่างมาก เมื่อวิชาดาเลือกปฏิบัติแตกต่างจาก ค่านิยมหรืออุดมการณ์หลักของชนชั้นที่ควรเป็นมาตั้งแต่เริ่มเข้ามหาวิทยาลัยทำให้คุณหญิง ขลิบทองและครอบครัวมีความคิดเห็นว่า วิชาดาชอบ “ฝ่าเหล่าฝ่ากอ” และทรยศต่อชนชั้น ของตนเอง เมื่อได้ศึกษานวนิยายเรื่องนี้จะพบว่าวิชาดาแม้จะเกิดจากสังคมศักดินาหล่อหลอม แต่ถือว่าเธอเป็นคนรุ่นหลังเติบโตในช่วงเวลาที่สังคมมีความเปลี่ยนแปลง และได้เข้ารับการ ศึกษาในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยช่วงที่มีเหตุการณ์สำคัญทางการเมือง เช่น เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 รวมทั้งวิชาดาได้เติบโตในช่วงที่มีการกล่าวถึงความเท่าเทียมกับของชายและ หญิงมากกว่ายุคสมัยที่ผ่านมา ทำให้เธอได้ซึมซับอุดมการณ์จากชนชั้นอื่นมากกว่าอุดมการณ์ ของชนชั้นสูงรุ่นเก่าที่แวดล้อมตัวเธอ โดยเฉพาะเธอได้รับอิทธิพลจากอุดมการณ์ชนชั้นกลาง ดังนั้นเธอจึงมีความคิดแตกต่างจากบรรพบุรุษของเธออย่างชัดเจนโดยเป็นลักษณะการต่อต้าน แนวคิดของศักดินารุ่นเก่าในทุกด้าน

หล่อนทำให้ผู้เป็นพ่อแม่ทั้งรักทั้งชัง คุณหญิงขลิบทองนั้นได้ชื่อว่าเป็นผู้ ที่มีความเป็นผู้ตกริบไปทั้งเนื้อทั้งตัว คุณหญิงภูมิใจในเชื้อสาย ทั้งของตนเอง และสามี เพราะฉะนั้น เมื่อสังคมทำท่าว่าจะแบ่งออกเป็นชายชวา คุณหญิงจึง หนุนพวกขวาสุดเข้าข้างอย่างเอาเป็นเอาตาย ทั้งยังรังเกียจเพื่อนพ้องของลูก สาวคนเล็กบางคนถึงขนาดประกาศห้ามเข้าบ้าน ¹

ในความคิดเห็นของคุณหญิงขลิบทองมีความคิดเห็นว่าวิชาดา “ฝ่าเหล่าฝ่ากอ” และ เดินทางระบอบคอมมิวนิสต์เช่นเดียวกับสังคมไทยในสมัยนั้นที่ที่มีความคิดเห็นว่าคอมมิวนิสต์ จินเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการเดินขบวนและเรียกร้องของนิสิตนักศึกษา ซึ่งในสังคมไทยได้มีการ

¹ ศรีฟ้า ลดาวัลย์. 2552. กนกหลายใบต้น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิมพ์คำ. หน้า 93.

ประกาศพระราชบัญญัติการปราบปรามว่าด้วยการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ขึ้น และลงความคิดเห็นว่ากลุ่มคอมมิวนิสต์ซึ่งหมายถึงชาวจีนในไทยนั้นเป็นกลุ่มคนที่ทำให้เกิดความหวาดกลัว ก่อวินาศกรรมและสร้างความเดือดร้อนให้กับสังคมไทย จากพระราชบัญญัติปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทำให้คนไทยในสมัยนั้นมีความเชื่ออย่างชัดเจนว่าคอมมิวนิสต์คือภัยร้ายแรง

เมื่อศึกษานวนิยายเรื่องนี้จะทำให้เห็นว่าชีวิตของวิภาดามีความผูกพันไปตามระบอบการเมืองการปกครองทั้งภายในและภายนอกประเทศ ตั้งแต่ช่วงพ.ศ. 2519 จนถึงช่วงท้ายเรื่องที่ตัวเองต้องเดินตามค่านิยมของชนชั้นศักดินาเพราะหน้าที่ และต้องปฏิบัติตามชนบของชนชั้น จึงต้องถูกคลุมถุงชนและกลายมาเป็นผู้นำสามี คือ ชฎิล โดยมีเรื่องผลประโยชน์ระหว่างครอบครัวและการพยุງฐานะของครอบครัวศักดินาของเธอที่กลายสภาพเป็นชนชั้นศักดินากึ่งนายทุนตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงเข้ามาเกี่ยวข้อง

สุดท้ายวิภาดาได้เลือกทางเดินชีวิตของตนเอง ภายหลังจากที่ระบอบการเมืองการปกครองทั้งในไทยและจีนลดความตึงเครียดลง และคุณยายผู้ซึ่งเป็นตัวตั้งต้นของอุดมการณ์เก่าของชนชั้นศักดินาเสียชีวิต รวมทั้งโศกนาฏกรรมรูปกนกกลายโต้นใบสุดท้ายแตก ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า นวนิยายสร้างให้วิภาดาเป็นผู้นำครอบครัว เป็นผู้หญิงเก่งเยี่ยงบุรุษที่เป็นผู้นำสามีที่อ่อนแอ เสมือนว่าเธอจะมีความสามารถและอยู่เหนืออำนาจของปิตาธิปไตย แท้ที่จริงแล้ววิภาดาไม่ได้อยู่เหนืออำนาจของปิตาธิปไตย แต่เธอยังติดอยู่ใต้กับดักของปิตาธิปไตยเสมอทั้งจากครอบครัวของเธอ และจากระบบการเมืองการปกครอง รวมทั้งชนบของชนชั้น และเมื่อเธอเลือกสมรสกับชฎิล แต่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ของภรรยา รวมทั้งยังระลึกถึงวชูหลินเสมอ และเลือกที่จะกำหนดชะตาชีวิตให้ตัวเองโดยการหย่ากับชฎิลและกลับไปสมรสกับวชูหลินตามองค์ประกอบของนวนิยายโรมานซ์ที่จบแบบสมหวัง แสดงให้เห็นว่าวิภาดาปฏิเสธการเป็นภรรยาที่ดีและมีความคิด และการปฏิบัติต่อต้านความเป็นใหญ่ของชายในครอบครัวและสังคมไทย โดยไม่คำนึงว่าครอบครัวจะยอมรับได้หรือไม่ ซึ่งท้ายที่สุดนวนิยายก็ประกอบสร้าง

ความหมายและคุณค่าให้เห็นว่าเมื่อตัวละครหญิงเลือกที่จะมีชีวิตของตนเองและปฏิบัติตนต่อต้านอำนาจของบุรุษ รวมทั้งการมีความสนใจในการเมือง และปฏิเสธหน้าที่ของภรรยาที่ควรเป็น รวมทั้งยังระลึกถึงคนรักอีกคนหนึ่งในระหว่างที่แต่งงาน ชีวิตของตัวละครเอกหญิงจึงผกผันและไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมศักดินาในประเทศไทย จึงทำให้ไม่สามารถที่จะสังกัดอยู่ในชนชั้นเดิมได้อีกต่อไป

จากการศึกษาในหัวข้อเพศสถานะกับชนชั้นและอุดมการณ์ทางการเมืองแสดงให้เห็นความสำคัญของชนชั้นและอุดมการณ์ทางการเมืองที่สัมพันธ์กับอัตลักษณ์ความเป็นจีนในสังคมไทย รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อการเมืองเรื่องเพศสถานะ เพราะตัวละครเอกหญิงในนวนิยายเรื่องนี้อย่างริมทองและวิภาดาเลือกที่จะต่อต้าน ชัดขึ้นต่ออำนาจความเป็นใหญ่ของบิดาธิปไตยภายในสังคมไทย และเลือกไปใช้ชีวิตตามระบอบการเมืองการปกครองและค่านิยมตามแบบชนชั้นกรรมาชีพของจีน จึงทำให้ตัวละครทั้งสองไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมศักดินาไทย นอกจากนี้ปัจจัยด้านชนชั้นและอุดมการณ์ทางการเมืองยังส่งผลต่อวิถีชีวิตของชนชั้นต่างๆ ในแต่ละสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญต่ออัตลักษณ์ความเป็นจีนที่ควรให้ความสำคัญ แต่ในวิทยานิพนธ์ของสุชาติ เกษมณี ไม่ได้กล่าวถึงประเด็นชนชั้นและอุดมการณ์ทางการเมืองกับเพศสถานะที่สัมพันธ์กับอัตลักษณ์ความเป็นจีนอย่างละเอียด โดยหันไปมุ่งให้ความสำคัญกับเรื่องครอบครัว วัฒนธรรมประเพณี ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าปัจจัยเรื่องชนชั้น ระบอบสังคมและการเมือง รวมถึงเพศสถานะมีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่ง และส่งผลต่ออัตลักษณ์ความเป็นจีน และล้วนแสดงให้เห็นถึงการเมืองวัฒนธรรมภายในเรื่องเล่าทั้งสิ้น

4. ความสรุป

จากการศึกษานวนิยายโรมานซ์ข้ามเชื้อชาติไทย-จีนเรื่อง *กนกกลายใบดั้น* ควบคู่กับชนบทของนวนิยายโรมานซ์ แสดงให้เห็นถึงสิ่งกีดขวางสำคัญที่ส่งผลกับความสัมพันธ์ของตัวละครเอก คือ ความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติไทย-จีน รวมถึงความแตกต่างระหว่างชนชั้นและ

ระบอบการเมืองการปกครอง ปัจจัยเหล่านี้ถือเป็นสิ่งกีดขวางสำคัญที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของตัวละครเอก เมื่อตัวละครเอกหญิงเลือกทำลายสิ่งกีดขวางทั้งหมดในตอนท้ายเรื่อง ซึ่งถือเป็นการคลี่คลายโครงเรื่องและจบแบบสมหวังตามขนบนวนิยายโรมานซ์ระหว่างเชื้อชาติ และถือเป็นลักษณะของการต่อต้านขัดขืนอำนาจชายเป็นใหญ่ที่ครอบงำวิถีชีวิต จึงทำให้ตัวละครเอกหญิงไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมไทย และไม่สามารถสังกัดอยู่ในชนชั้นเดิมได้อีกต่อไป รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการหลุดพ้นจากอำนาจชายเป็นใหญ่ในสังคมไทย ไปอยู่ใต้อำนาจชายเป็นใหญ่เช่นเดิมในสังคมจีน เพราะระบอบปิตาธิปไตยก็มีการปรับเปลี่ยนรูปลักษณะโดยไม่ได้เกิดขึ้นเองโดยตรงเช่นเดิม

ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นที่สามารถจัดนวนิยายเรื่อง*กนกกลายโศคนัน*เป็นนวนิยายโรมานซ์ข้ามเชื้อชาติไทย-จีน ซึ่งถือเป็นประเภทย่อยของนวนิยายโรมานซ์ ที่มีองค์ประกอบในเรื่องของความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติเป็นสิ่งกีดขวางสำคัญที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ของตัวละคร ซึ่งมีความแตกต่างจากนวนิยายโรมานซ์ประเภทอื่น เช่น นวนิยายโรมานซ์ข้ามภพข้ามชาติ หรือนวนิยายโรมานซ์อิงประวัติศาสตร์ หรือนวนิยายโรมานซ์แบบจดหมาย และจากการศึกษาในครั้งนี้ถือเป็นการนำเสนอนวนิยายโรมานซ์อีกประเภทหนึ่งสู่วรรณกรรมไทย

นอกจากนี้นวนิยายเรื่อง*กนกกลายโศคนัน*ยังแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ความเป็นจีนที่ถูกประกอบสร้างผ่านผู้ประพันธ์ที่ได้รับการขัดเกลาจากสังคมศักดินาไทย ซึ่งความเป็นจีนในนวนิยายเรื่องนี้แม้ผู้ประพันธ์จะกล่าวไว้ว่าได้นำเสนอภาพความเป็นจีนที่ยึดถือระบอบคอมมิวนิสต์ให้มีภาพที่ดีขึ้นกว่ายุคที่ผ่านมา แต่เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาตลอดเรื่องพบว่า ผู้ประพันธ์ยังคงสร้างตัวละครเอกชาวจีน และชาวไทยเชื้อสายจีนให้มี “ความเป็นอื่น” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอคติระหว่างเชื้อชาติ และทำให้เห็นว่าชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยเพราะไม่ได้ผ่านกระบวนการกลืนกลายเป็นไทย ส่งผลให้ไม่เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมไทย รวมทั้งภาพความเป็นจีนภายในเรื่องนี้ยังถูกนำเสนอให้แตกต่างจากนวนิยายที่กล่าวถึงความเป็นจีนเรื่องอื่นๆ ที่มีแก่นเรื่องต่างกัน เช่น จดหมายจากเมืองไทย

ตลอดลายมังกร ที่ล้วนประกอบสร้างภาพความเป็นจีนในเรื่องการดำรงชีวิตและการสร้างฐานะของชาวจีนอพยพที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย

และจากผลการศึกษาข้างต้นได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจจากผู้ประพันธ์ในสังคมไทยมีส่วนในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ความเป็นจีน และทำให้เห็นถึงการเมืองเรื่องวัฒนธรรมในนวนิยายที่มีปัจจัยที่สัมพันธ์กันในเรื่องเชื้อชาติ ชนชั้น ระเบียบการเมืองการปกครองกับเพศสถานะ ที่ส่งผลต่อการให้ความหมายและให้คุณค่าต่อชุดความคิดและค่านิยมต่างๆ ซึ่งเป็นลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เป็นกรอบครอบงำวิถีชีวิตของตัวละครและส่งผลต่อคนในสังคม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร. 2559. **ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย**. พิมพ์ครั้งที่ 5.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. 2558. เราใช่เขา?: ภาพเสนอของคนจีนในวรรณกรรมไทยศตวรรษที่ 20.

ใน **อ่านจนแตก วรรณกรรม ความทันสมัย และความเป็นไทย**. แปลโดย พงษ์เลิศ

พงษ์วนานต์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อ่าน.

นัทธนัย ประสานนาม. 2559. ศัตรูที่รัก: คุณค่าสงครามกับสงครามคุณค่าใน *คูกรรม*ของ

หมยันตี. ใน **สุรเดช โชติอุดมพันธ์. (บรรณาธิการ), ถกเถียงเรื่องคุณค่า,**

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

นิษฐา จันทปัญญาศิลป์. 2541. **พฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนในนวนิยายไทย.**

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัชรีย์ วราศรัย. 2537. **นวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในเมืองไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต. หน่วยวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

เพ็ญนภา หมอนสอาด. 2550. **ภาพลักษณ์ของชาวจีนในเมืองไทยที่ปรากฏในนวนิยายไทย
พ.ศ. 2512-2533**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะ
อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2545. **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ-ไทย**. กรุงเทพฯ:
ราชบัณฑิตยสถาน.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2554. **พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5
ธันวาคม 2554**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์.

ศรีฟ้า มหาวรรณ, ม.ล. 2557. **ชีวิต ความคิด และนวนิยาย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรโสภา.

ศรีฟ้า ลดาวัลย์. 2552. **กนกกลายโบตัน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิมพ์คำ.

สุชาวดี เกษมณี. 2555. **วรรณกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์จีนในสังคมไทย**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาดุขฎิบัณฑิตสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

Zarchi, A. M. 2011. **Ethinc Chinese women in Thai novels : the negotiation of
identity, gender and generational transitions**. Doctoral dissertation.
Department of Thai Studies, Faculty of Arts Chulalongkorn University.